

Tohtorikoulutuspilotin seurantaryhmän kokous

Aika: maanantai 30.9.2024, klo 9.30-11.00

Paikka: Teams-kokous

Osallistujat: Erja Heikkinen, pj., OKM
Paavo-Petri Ahonen, OKM
Jari Hämäläinen, Unifi
Lasse Lehtonen, Nuorten Tiedeakatemia
Johanna Moisander, Professoriliitto
Johanna Myllyharju, SA
Pauli Väisänen, Tieteentekijöiden liitto
Saara Vihko, sihteeri, OKM

Muut osallistujat Jussi Kivistö, Tampereen yliopisto
Erika Lilja, Tampereen yliopisto

Yliopistojen suositukset tutkijakoulutuksen kehittämiseksi

Unifin tohtorikoulutuksen uudistamisen ohjausryhmän puheenjohtajana toiminut vararehtori Jari Hämäläinen esitteli yliopistojen kesäkuussa 2024 julkaisemat suositukset tohtorikoulutuksen kehittämiseksi. Suosituksia on työstetty laaja-alaisesti yhdessä yliopistoyhteisön sisäisten ja ulkoisten sidosryhmien kanssa.

Suosittelusten ytimessä on tiiviin yhteistyön ja vuorovaikutuksen kulttuurin edistäminen tutkijankoulutuksessa niin yliopistoissa kuin myös eri sidosryhmien kanssa. Ne käsittävät monia teemoja rekrytoinnista tutkintovaatimuksiin ja työelämäyhteistyöhön, ja ne koskevat laaja-alaisesti suomalaista tutkijakoulutusta, eivät ainoastaan tohtorikoulutuspilotteja.

Suositusraportissa korostetaan erityisesti joustavien tutkijakoulutuspolkujen, ohjauksen ja tuen sekä työelämäkumppanuuksien merkitystä. Ehdotetuilla toimenpiteillä sujuvoitetaan opintojen etenemistä ja tavoitellaan nykyistä nopeampaa valmistumisaikaa. Lähtökohtana on ollut, että tohtorintutkinto tulisi lähtökohtaisesti voida suorittaa kolmessa vuodessa. Suositukset ottavat myös kantaa mm. laadunvarmistukseen, liikkuvuuteen, urakehityksen tukemiseen, hyvinvointiin sekä elinkeinoelämän ja julkisen sektorin sidosryhmien kanssa tehtävän yhteistyön edistämiseen.

Suosituksien toimintatapojen yhtenäistämiseksi eivät tarkoita, etteikö ala- ja yliopistokohtaisia poikkeuksia tutkijakoulutuksen toteutuksessa ja suorittamisessa voi olla myös jatkossa. Suosituksia tullaan myös tarkistamaan, kun toteutuksesta ja uusista aloitteista, kuten esimerkiksi vuosina 2024-27 toteutettavista tohtorikoulutuspiloteista, saadaan tietoa ja kokemuksia.

Seurantaryhmän keskustelussa esiin nousivat palkkojen merkitys uran houkuttelevuudelle, sillä maisterit tienaa yrityksissä paremmin kuin väitöskirjatutkijat. Jos siirrytään kolmevuotiseen tutkintoon, on myös tärkeää huomioida alakohtainen vaihtelu. Keskustelussa myös peräänkuulutettiin tarkempaa dataa aidosta suoritusajasta, joka huomioi perhevapaat ja muut poikkeamat. Pohjan luominen väitöskirjalle jo gradun aikana voisi tuoda systemaattista hyötyä. Olisi myös hyvä pohtia sitä, onko opintoaikojen rajaaminen hallinnollisesti raskaampaa kuin passiivirekisterin käyttö monissa yliopistoissa. Lisäksi keskustelussa nousi esiin, väitöskirjan loppuvaiheen prosessin tiivistäminen tai muuttaminen. Esim. LUT-yliopistossa toinen esitarkastajista toimii jatkossa vastaväittäjänä, mikä tehostaa prosessia.

Pilotin seuranta- ja arviointihankkeen ajankohtaiskatsaus

Tohtoripilotin seuranta- ja arviointihankkeen toteuttajat Tampereen ja Jyväskylän yliopistoista esittelivät hankkeen tilannetta. Hanke on käynnistynyt virallisesti syyskuun alussa ja käynnissä on tietopyyntöjen muotoilu yliopistolle lokakuun aikana. Tietopyyntöön saatavia vastauksia tullaan käyttämään tietopohjana ensimmäiseen väliraporttiin, joka valmistuu helmikuun 2025 loppuun mennessä. Lisäksi hankkeen verkkosivut on avattu ja hankkeella on myös oma sähköpostiosoite, minkä kautta esim. yliopistot voivat olla myös suoraan yhteydessä.

Seurantaryhmän keskustelussa nousi esiin erityisesti tutkintoaikojen rajaamisen tarkastelu ja se, keitä toimijoita seuranta- ja arviointihankkeen sitä koskevan työpaketin osalta tullaan haastattelemaan, jotta aiheesta pystytään muodostamaan mahdollisimman kattava kokonaiskuva.

Unifin tekemä kartoitus tohtoripilotin rekrytoinneista

Unifin tiede- ja TKI-politiikan asiantuntija Janika Luukinen esitteli Unifin heinäkuun 2024 tilanteen pohjalta tekemään kartoitusta tohtoripilotin rekrytointien tilanteesta. Kartoituksessa käytettiin alustavaa dataa, eikä eri yliopistojen vastauksista ole esim. poistettu useampaan paikkaan hakeneita hakijoita. Kyse ei siis ole tutkimuksellisin menetelmin tehdystä selvityksestä, vaan tarkoituksena on ollut tuottaa alustava tilannekuva pilotin rekrytoinnin sujumisesta.

Kartoituksen mukaan kiinnostus on ollut erittäin suurta: kevään hauissa tuli yli 10 700 hakemusta. Hakijamäärässä on ollut suurta vaihtelua eri alakohtaisten pilottien välillä. Osittain tämä selittyy hakuprosessien eroilla, mutta osittain kyse lienee myös eri tutkimusalojen houkuttelevuudesta. Toistaiseksi pilotin 1 000 väitöskirjatutkijapaikkaan on valittu 700 henkilö ja 95% valituista on myös ottanut paikan vastaan. Valituista yli 70% aloittaa syksyllä 2024. Lisäksi syksylle 2024 on tulossa suunniteltuja hakuja loppujen pilottipaikkojen täyttämiseksi sekä täydennyshakuja. Kansainvälisten hakijoiden osuus on ollut noin 70% ja toistaiseksi pilottiin valituista väitöskirjatutkijoista noin 41% tulee Suomen ulkopuolelta.

Seurantaryhmän keskustelussa todettiin, että näiden alustavien lukujen valossa näkymä vaikuttaa erinomaiselta ja että on ilahduttavaa, että tohtoripilotti vaikuttaa houkuttelevan runsaasti kiinnostuneita väitöskirjatutkijoita. Tarkempaa dataa saadaan helmikuussa 2025, kun seuranta- ja arviointihankkeen ensimmäinen väliraportti ilmestyy. Väliraporttia tullaan käsittelemään myös seurantaryhmässä.

Seuraava kokous

Kartoitetaan aikaa seuraavalle kokoukselle vuoden 2025 alkuun.